

University of Groningen

Cognitieve gedragstherapie met mindfulness voor verwanten van langdurig vermiste personen

Lenferink, Lonneke; Wessel, Ineke; de Keijser, Jos; Boelen, Paul A.

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Publication date:
2015

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Lenferink, L. I. M., Wessel, I., de Keijser, J., & Boelen, P. A. (2015). Cognitieve gedragstherapie met mindfulness voor verwanten van langdurig vermiste personen: Studie-protocol "Leven met Vermissing". Paper presented at VGCT Najaarscongres 2015, Veldhoven, .

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

Cognitieve gedragstherapie met mindfulness voor verwanten van langdurig vermiste personen

Studie-protocol “Leven met Vermissing”

Lonneke I.M. Lenferink^{1,2}, Ineke Wessel¹, Jos de Keijser¹ & Paul A. Boelen^{2,3}

¹Afdeling Klinische psychologie en experimentele psychopathologie, Rijksuniversiteit Groningen

²Afdeling Klinische psychologie, Universiteit Utrecht

³Arq psychotrauma expert groep, Diemen

Achtergrond “Leven met Vermissing”

- 50% van verwanten van vermisten lijdt aan PTSS, depressie en/of gecompliceerde rouw. Cognitieve gedragstherapie (CGT) is de meest effectieve behandeling van psychopathologie na het verlies van een dierbare.
- Het cognitieve gedragsmodel van gecompliceerde rouw veronderstelt dat maladaptieve rouwcognities (*bijvoorbeeld de gedachte dat het leven zinloos is sinds het verlies van de dierbare*) en vermijdingsgedrag (*bijvoorbeeld het vermijden van plaatsen die verband houden met het verlies van de dierbare*) een mediërende rol spelen bij het in standhouden van psychologische klachten na een overlijden (Boelen et al., 2006). Dezelfde variabelen spelen mogelijk ook een rol bij het in standhouden van psychopathologie na de vermissing van een dierbare.
- Inherent aan de vermissing van een dierbare is de onzekerheid over het lot van de vermiste. De onzekerheid kan voeding geven aan herhalende negatieve gedachten die verband houden met de vermissing.
- Anders dan bij rouw na de dood van een dierbare, dient een behandeling van psychopathologie van verwanten van vermisten zich *niet* te richten op het aanvaarden van de onomkeerbaarheid van het verlies, maar op het leren verdragen van de onzekerheid.
- De behandeling “Leven met Vermissing” bestaat uit CGT en mindfulness. CGT beoogt vermijdingsgedrag en maladaptieve rouwcognities te verminderen. Mindfulness beoogt zelf-compassie te verhogen waardoor afstand wordt genomen van herhalende negatieve gedachten.

Doel van de pilot gerandomiseerde trial

Evalueren van haalbaarheid en potentiële effectiviteit van CGT met mindfulness voor het verminderen van PTSS, depressie en gecompliceerde rouwklachten bij verwanten van vermisten en verhogen van mindfulness.

Belang van de pilot gerandomiseerde trial

Deze pilot studie is wereldwijd de eerste gerandomiseerde trial die inzichten geeft in een mogelijke evidence-based behandelingsmethode voor verwanten van vermisten. Toekomstige verwanten van vermisten kunnen hiervan profiteren.

Primaire onderzoeksvragen

1. In hoeverre is het uitvoeren van een gerandomiseerde klinische trial bij verwanten van vermisten haalbaar?
2. In hoeverre is CGT met mindfulness effectief voor het reduceren van PTSS, depressie en gecompliceerde rouwklachten en verhogen van mindfulness bij verwanten van vermisten?

Voor meer info:

Website van het onderzoek: www.levenmetvermissing.nl

E-mailadres onderzoeker: l.i.m.lenferink@rug.nl

Methode

D.m.v. een pilot gerandomiseerde klinische trial worden deelnemers van de behandeling “Leven met Vermissing” vergeleken met een wachtgroep. Deelnemers van de wachtgroep starten na een wachtperiode van 12 weken met dezelfde behandeling.

Vragenlijsten voor o.a. PTSS-, depressieve en rouwklachten, herhalend negatief denken, mindfulness en zelfcompassie worden voor en 1, 12 en 24 weken na de behandeling afgenomen.

Inclusiecriteria deelnemers: dierbare ≥ 3 maanden vermist, ≥ 18 jaar, diagnose PTSS, depressieve stoornis en/of gecompliceerde rouw (o.b.v. vragenlijsten en klinisch interview).

Het beoogde participantenaantal is 29 deelnemers.

Analyses beschrijvende statistiek m.b.t. evaluatie van haalbaarheid; univariate en multivariate variantieanalyses m.b.t. evaluatie van potentiële effectiviteit.

Behandeling “Leven met Vermissing”

- Uitgevoerd door therapeuten uit het Traumatisch Netwerk Verlies en aangeboden op 21 locaties in Nederland.
- De behandeling bestaat uit 8 individuele sessies van 45 – 60 minuten verspreid over 12 weken.

Het behandelprotocol omvat:

- Psycho-educatie (zie het inblik-exemplaar van het werkboek)
- CGT gebaseerd op het behandelprotocol voor gecompliceerde rouw (Boelen & van den Bout, 2011)
- Mindfulness-oefeningen (te beluisteren op de mp3-speler) (Schurink, 2009)
- Schrijfpodcasts (zie het inblik-exemplaar van het werkboek)

Stand van zaken

- 59 personen geschikt voor deelname
- 15 personen interesse in deelname en gerandomiseerd
- 5 personen behandeling afgerond
- 4 personen in behandeling
- 6 personen drop-out

Referenties

1. Boelen, P.A., Hout, M.A. van den, & Bout, J. van den (2006). A cognitive-behavioral conceptualization of complicated grief. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 13, 109-128.
2. Boelen, P.A., & Bout, J. van den (2011). Protocolaire behandeling van gecompliceerde rouw: Exposure, cognitieve therapie, en activering. In G. Keijsers, A. van Minnen, & C.A.L. Hoogduin (Red.), *Protocolaire behandelingen voor volwassenen met psychische stoornissen*. Amsterdam: Boom.
3. Schurink G. (2009). *Mindfulness. Een praktische training in het omgaan met gevoelens en gewoonten*. Zaltbommel: Uitgeverij Thema.

Ruimte voor het inblik-exemplaar van het werkboek van de behandeling

Bevestiging van mp3-speler voor het beluisteren van de mindfulness-oefeningen behorende bij de behandeling